

Kommentin kommentti

VESÄ VIHRIÄLÄ & MATTI VIRÉN

Markus Jäntti näyttää tulkitsevan kirjoitustamme niin, että ajattelisimme tuotanto- ja työllisyysmenetysten hitaan korjautumisen johtuvan luonnonlaista, jonka nimi on yksikköjuuri. Toisaalta hän todistaa, että työttömyysaste-aikasarjalla ei voi olla yksikköjuurta ja toteaa, että selitystä työttömyyskehitykselle on syytä etsiä muista, syvemmistä asioista kuin yksikköjuuri. Jäntin päättely työttömyysastesarjan yksikköjuuriominaisuudesta on muodollisesti oikea, mutta hänen tulkintansa ajattelustamme on väärä.

Perusväittämämme tuotannon ja työllisyyden havaitusta kehityksestä on, että molemmissa sarjoissa näyttäisi monissa maissa olevan huomattavaa pysyvyyttä siinä mielessä, että tuotannon menetys ei yleensä korjaudu nopeasti eikä korkeaksi noussut työttömyys yleensä laske nopeasti. Ekonometrisen jargonin mukaan molemmat sarjat ovat epästationäärisiä. Käytämme tämän havainnollistamiseen kuvia sekä yksikköjuuritestejä. Jälkimmäisiä siksi, että ne ovat standarditeknikka arvioida häiriöiden pysyvyyttä.

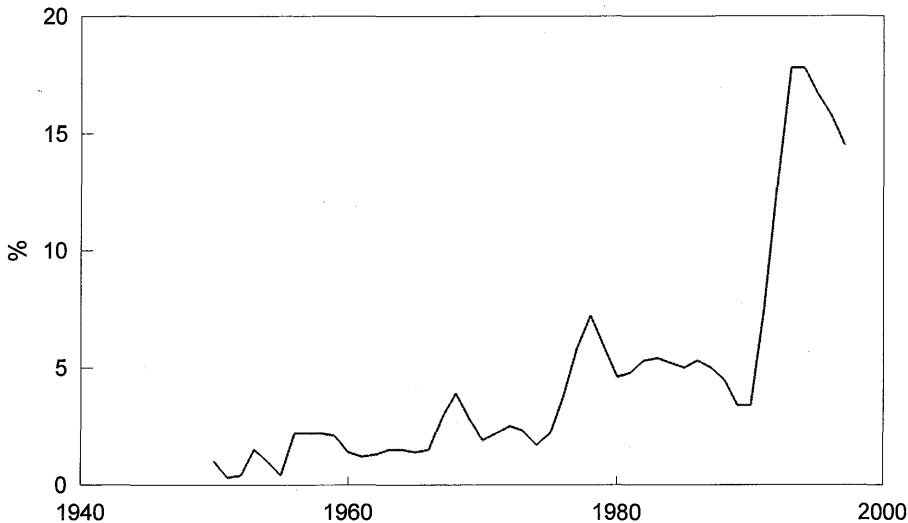
Jäntti on aivan oikeassa, ettei työttömyysastesarja tarkaan ottaen täytä vaatimuksia, jotka olisi asetettava sarjalle, jossa on yksikköjuuri. Se, että sarjan havaintojen vaihteluväli on rajoitettu merkitsee luonnollisesti, ettei varianssi voi olla ääretön. Yläpään osalta voimme hel-

posti poistaa tämä rajoituksen tarkastelemalla työttömien määrää työvoimaosuuden sijasta, kuten Jäntti ehdottaa. Olemme tehneet myös tällaiset kokeet, eivätkä tulokset laadullisesti muutu, kuten arvata saattaa¹. Mutta sille, ettei työttömien määrä tai tuotanto näkemissämme havaintoaineistossa ole ollut negatiivinen, emme kuitenkaan voi mitään.

Kun emme ole ekonometristen menetelmien kehittäjiä, meidän on tyytyminen niihin työkaluihin, joita pakista löytyy. Oloamme helpottaa se, että koko joukko kansainvälisesti arvostettuja ekonomisteja on käyttänyt yksikköjuuritestejä ei-negatiivisten sarjojen analyysiin samassa kuvailevassa mielessä kuin mekin. Itse asiassa koko ns. hystereesi -kirjallisuus (ks. Blanchard, O ja Summers, L. (1986)) tukeutuu työttömyysasteen yksikköjuuritesteihin. Vielä massiivisempi on se kirjallisuus, joka koskee korkojen, inflaation ja valuuttakurssien (esim. ns. target zone -kirjallisuus) aikasarjaominaisuuksia.

¹ Tarkemmin sanoen laskimme 22 OECD maan osalta yksikköjuuritestit logaritmisille työttömien lukumäärille ajanjaksolta 1960-1997. Laskimme kunkin aikasarjan osalta kolme testisuuretta: yleistetyt Dickey-Fuller -testin, Phillips-Perron z-testin ja painotetun symmetrisen -testin. Testisuureiden arvojen perustella saatoimme päätellä, että yksikköjuurihypooteesi jää kaikissa tapauksissa voimaan tavanomaisilla merkitsevyystasoilla.

Kuva 1 Työttömyysaste Suomessa 1950-1997

sia tapauksissa, joissa aikasarjoihin liittyy teknisiä tai taloudellisia ylä- ja alarajoja (ks. esim. Campbell ja Shiller (1987)). Vaikka tässäkin kirjallisuudessa on ekonometrian suhteen varmaan tehty erilaisia ylilyöntejä, on hieman kohtuutonta nollata kaikkia tutkimustuloksia siksi, että aikasarjojen mahdolliset yksikköjuuriominaisuudet ilmenevät vain rajoitetussa mielessä.

Emme luonnollisestikaan ajattele, että yksikköjuuri ”selittäisi” työttömyyden sitkeyden. Sen sijaan pidämme luontevana tulkintana havainnoista, että työttömyysaikaasarja on luonteeltaan pikemminkin ei-stationäärinen kuin stationäärinen (ks. oheinen kuvio). Aineiston valossa ei siten ole olemassa mitään automatiikkaa, joka huolehtisi työttömyysasteen palaamisesta lamaa edeltäneelle tasolle.

Työttömyyden pysyvyydelle täytyy tietenkin olla taloudellisia selityksiä. Arvelemme, että nämä liittyisivät ennen kaikkea työmarkkinoiden toimintamekanismeihin, ns. verokiilaan ja eräisiin sosiaaliturvajärjestelmän piirteisiin. Keskustelustamme pitäisi myös käydä ilmi, et-

tä uskomme asioihin voitavan vaikuttaa, koska aina ja kaikissa maissa työttömyys ei ole ollut luonteeltaan yhtä suurta ja sitkeää kuin useimmissa Euroopan maissa viime aikoina.

Että pidimme kesällä 1997 ylipäättään tarpeellisena kirjoittaa niinkin itsestään selvältä tuntuvasta asiasta kuin työttömyysongelman sitkeydestä, johtui siitä, että mielestämme talouspoliittisessa keskustelussa syntyi aika lailla vähättelevä asenne tarpeeseen yhtäältä parantaa talouden toimintamekanismeja ja toisaalta tukea korkeaa työllisyyttä makropolitiikalla. Esimerkiksi Emu-keskustelussa näytti muodostuvan eräänlaiseksi viralliseksi totuudeksi, että rahapolitiikan katoaminen politiikka-arsenaalista ei ole ongelma eikä mikään.

Talouden kehitys on viimeisen vuoden aikana ollut kasvun ja usean muunkin tekijän osalta selvästi parempaa kuin tietääksemme yksikään julkisia ennusteita laatinut laitos arvioi vuosittain. Ja aivan lähiaikoina hyvä kehitys näyttäisi jatkuvan. Hyvä niin. Tämä näyttäisi kuitenkin entisestään vahvistaneen käsitystä, että työttömyysongelma ratkeaa ilman sen kum-

mempia muutoksia työmarkkinoilla tai verotuksessa, kunhan maltamme odottaa. Tätä emme edelleenkään usko, ellei odotusajaksi ajatella ns. suurten ikäluokkien jäljellä olevaa työsäoloaika. Mutta olemme toki valmiita muuttamaan käsitystämme, jos tosiasiat osoittavat sen vääräksi.

Kirjallisuus

Blanchard, O. ja Summers, L. (1986) Hysteresis and the European Unemployment Problem. *Macroeconomics Annual* 1. NBER, 15-78.

Campbell, J. ja Shiller, R. (1987) Cointegration and Tests of Present Value Models, *Journal of Political Economy* 95, reprinted in (Engle, R. And Granger, C. Eds.) *Long-Run Economic Relationships: Readings in Cointegration*. Oxford University Press, 1991, 191-217.